ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA’LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

Илмий-инновацион журнал

Jurnal OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/6-son qarori bilan filologiya fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2021-yildan buyon nashr etiladi

2025/ № 4. 3-4

Termiz – 2025

Muassis:
Termiz davlat universiteti

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yil 19-oktyabrda 1122 raqami bilan ro‘yxatga olingan. Matnlarda foydalanilgan misol, ko‘chirma va ma’lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardir. Jurnaldan ko‘chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 28.12.2025
Qog‘oz bichimi: 70x85
Bosma tabog‘i: 5.94
Ofset bosma. Ofset qog‘ozi
Adadi: 100
Bahosi kelishilgan narxda
Buyurtma: 155-son

«TerDU bosmaxonasi»da chop etildi
Termiz shahri, Barkamol avlod ko‘chasi, 43-uy

Tahririyat manzili:
190111, Termiz shahri,
Barkamol avlod ko‘chasi, 43.
Telefon: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Rasmiy sayt:
https://journaltersu.uz

BOSH MUHARRIR:
Abduqodir TOSHQULOV,
iqtisod fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY’ATI:

Bekpo‘lat Umurqulov, filologiya fanlari doktori, professor (bosh muharrir o‘rinbosari)
Shoxista Maxmaraimova, filologiya fanlari doktori, professor (mas’ul muharrir)
O‘ral Xoliyorov, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)
Olmos Ulviy Binnatova, f.f.d., professor (Ozarbayjon)
Karl Rayxl, f.f.d., professor (Germaniya)
Vali Savash yelok, f.f.d., professor (Turkiya)
Dorota Silviya, f.f.f.d. (PhD), dotsent (Polsha)
Muslihiddin Muhiddinov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Ibodulla Mirzayev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Abdi Mamatov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Suyun Karimov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Muhammadxon Hakimov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Nafas Shodmonov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Dilmurod Quronov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Murodqosim Abdiyev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Baxtiyor Mengliyev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Normat Yo‘ldoshev, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Baxtiyor Xolmuxamedov, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Bobonazar Murtazayev, f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)
Asqar Eshmo‘minov, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Obidjon Shofiyev, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)
Zafar Umurqulov, f.f.f.d., dotsent, (PhD) (O‘zbekiston)
Nurali Amonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Hakim Ahmedov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Abdulla Xudoyqulov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Ahad Shukurov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Eshnazar Jabborov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Abdumurod Arslonov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Sirojiddin Turdimurodov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Umida Raximova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Gulchehra Begmatova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Nargis Qurbonazarova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Muyassar Xolova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Shoira Omonturdiyeva, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Sherzod Turdiqulov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Alibek Omonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Humayun Nadim Muhammad, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)

Texnik muharrir: Bahodir To‘raliyev

Учредитель:
Термезский государственный университет

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

НАУЧНО-ИННОВАЦИОННЫЙ ЖУРНАЛ

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан от 19 октября 2020 года под номером 1122.

Авторы несут ответственность за точность приведенных в текстах примеров, отрывков и данных. Необходимо указывать источник при копировании из журнала.

Разрешено к печати: 28.10.2025
Размер бумаги; 70x85
Печатный лист: 5.94
Офсетная печать: Офсетная бумага
Тираж: 100. Цена договорная
Заказ: 155

Печатано в «Типографии ТерГУ»
ул. Баркамол авлод 43, г. Термез

Адрес редакции:
190111, г.Термез, ул. Баркамол авлод, 43.
Телефон: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Официальный сайт:
www.philologicalresearch.uz

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Абдукадир ТАШКУЛОВ, доктор экономических наук, профессор

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бекпулат Умуркулов, доктор филологических наук, профессор (зам. главного редактора)
Шохиста Махмараимова, доктор филологических наук, профессор (ответственный редактор)
Урал Холияров, ф.ф.ф.д. (PhD), доцент (Узбекистан)
Олмос Улвий Биннатова, д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Карл Райхл, д.ф.н., профессор (Германия)
Вали Саваш Елок, д.ф.н., профессор (Турция)
Дорота Сильвия, PhD, доцент (Польша)
Муслихиддин Мухиддинов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Ибодулла Мирзаев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Абди Маматов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Суюн Каримов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мухаммадхон Хакимов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нафас Шодмонов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дилмурод Куронов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мурадкасим Абдиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Бахтиёр Менглиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нормат Юлдашев, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бахтиёр Холмухамедов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бобоназар Муртазаев, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Аскар Эшмуминов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Обиджон Шофиев, д.ф.ф.н. (PhD), доцент (Узбекистан)
Зафар Умуркулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Нурали Амонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хаким Ахмедов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Абдулла Худайкулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Ахад Шукуров, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Эшназар Джаббаров, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Абдумурод Арслонов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Сирожиддин Турдимуродов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Умида Рахимова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Гульчехра Бегматова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Наргис Курбаназарова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Муяссар Холова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Шаира Амонтурдиева, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Шерзад Турдикулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Алибек Омонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хумаюн Надим Мухаммад, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Технический редактор: Баходир Туралиев

Institutor:
Termez State University

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

SCIENTIFIC-INNOVATIONAL JOURNAL

Registered by the Agency for Information and Mass Communications under the President's Administration of the of the Republic of Uzbekistan on October 19, 2020 under number 1122.

The authors are responsible for the accuracy of the examples, passages and data provided in the texts. The source must be specified when copying from the journal.

Approved for printing: 28.10.2025
Size of the paper: 70x85
Printed sheet: 5.94. Offset printing.
Offset paper. Circulation: 100
Price is negotiable
Order: 155. Printed at the «Printing House of the TerSU»
43, Barkamol avlod str. Termez city.

Address of Editorial Office:
190111, Barkamol avlod str., 43,
Termez city.
Phone: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Official website:
www.philologicalresearch.uz

EDITOR IN-CHIEF:
Abdukodir TASHKULOV, doctor of economic sciences, professor

EDITORIAL BOARD:

Bekpulat Umurkulov, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (deputy chief editor)
Shohista Makhmaraimova, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (editor-in-chief)
Ural Kholiyorov, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Olmos Ulviy Binnatova, doct.of philol. sciences, professor (Azerbaijan)
Karl Rayxl, doct.of philol. sciences, professor (Germany)
Vali Salvash Elok, doct. of philol. sciences, professor (Turkey)
Dorota Silvia, PhD, associate professor (Poland)
Muslihiddin Mukhiddinov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Ibodulla Mirzaev, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Abdi Mmatov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Suyun Karimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muhammadkhon Khakimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Nafas Shodmonov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Dilmurod Kuronov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muradkasim Abdiyev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Mengliev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Normat Yuldashev, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Kholmukhamedov, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bobonazar Murtazaev, cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Askar Eshmuminov, doct.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Obidjon Shofiev, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Zafar Umurkulov, PhD (Uzbekistan)
Nurali Amonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Hakim Akhmedov, PhD (Uzbekistan)
Abdulla Khudaykulov, PhD (Uzbekistan)
Ahad Shukurov, PhD (Uzbekistan)
Eshnazar Jabbarov, PhD (Uzbekistan)
Abdumurod Arslonov, PhD (Uzbekistan)
Sirojiddin Turdimurodov, PhD (Uzbekistan)
Umida Rakhimova, PhD (Uzbekistan)
Gulchekhra Begmatova, PhD (Uzbekistan)
Nargis Kurbanazarova, PhD (Uzbekistan)
Muyassar Kholova, PhD (Uzbekistan)
Shoira Omonturdiyeva, PhD (Uzbekistan)
Sherzod Turdikulov, PhD (Uzbekistan)
Alibek Omonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Humayun Nadim Muhammad, PhD (Uzbekistan)

Technical editor: Bakhodir Turaliyev

МУНДАРИЖА

TILSHUNOSLIK

UMURQULOV BEKPO‘LAT
Badiiy nutq va uning shakllanish asoslari 7

IBRAGIMOV YULDASH MATKARIMOVICH
Qoraqalpog‘iston o‘zbek shevalari leksikasi tadqiqi masalasi 13

ШАРИФ ЁКУБОВ
Девони Фоний ғазалларидаги Бесутун атамасининг таҳлили 13

SHUKUROV RAHMATILLO
Qadimgi davr manbalarida Farg‘ona vodiysi toponimiyasi tahlili 19

AHMEDOV HAKIM YARASHEVICH
Xalq dostonlarida frazeologik birliklarning uslubiy tavsifi 23

AMONTURDIYEV NURALI RASHIDOVICH
O‘zbek tili etnografizmlar tizimida motivlashuv masalasi 26

ISMOILOV XURMATILLO TO‘LQINJON O‘G‘LI
Paralingvistik haqoratlar va ularni verballashtirish masalasiga doir 30

USMONOVA SHAHODAT
Publitsistik matn tarjimasida pragmatik modulyatsiya va semantik uyg‘unlik 35

RAXIMOVA UMIDA DJUMAYEVNA
Hamid Olimjon ijodida qofiyaning o‘rni 39

UMIROVA SVETLANA
Mualliflik korpusining amaliy qo‘llanilish sohalari 42

TURDIMURODOV SIROJIDDIN
Evfemik maqollar badiiylik va milliylikni kuchaytiruvchi vosita sifatida 45

TURAKULOVA UMIDAXON ANVAROVNA
Erkin o‘xshatishlarda lingvomadaniy xususiyatlarning aks etishi (Tohir Malik qissalari misolida) 48

SAATOVA SURAYYO ISMAILOVNA
Ijtimoiy tarmoq lisoniy shaxsining voqelanishi 52

РАДЖАПОВА НАТАЛЬЯ БАЗАРОВНА
Отражение и формирование: роль гендерных терминов
в восприятии материнства в современном обществе 55

SARBAROVA DILNOZA NOSIRJON QIZI
Sifatlarning badiiy matndagi funksional-stilistik o‘rni 59

XUSANOVA ZUXRA
AQSH va O‘zbekiston ijtimoiy-siyosiy matbuot matnlarida lingvopragmatik strategiyalar:
leksik-uslubiy xosliklar va ta’sirchan til vositalari 62

QURBONOV AKMALJON TAVAKALJON O‘G‘LI
Hid bilish sezgisiga oid til birliklari semantikasi 65

SUYAROVA NARGIZA YULDOSHEVNA
Metaforalarning nasriy asarlardagi tasviriy va ekspressiv imkoniyatlar 68

МУНДАРИЖА

SOBIROVA GULSHANA FAXRIDDINOVNA
O‘zbek tilida haqoratli leksika: korpus lingvistikasi asosida tahlil va bazaviy resurs yaratish 70

JUMAYEVA DILAFRO‘Z ORIFJON QIZI
«Kuntug‘mish» dostoni frazeologizmlarining semantik-statistik tahlili 75

ISLOMOV SARDOR SANJAROVICH
O‘zbek tilining onomastik sathi haqida 79

RAHMATULLOYEV AHTAM A’ZAM O‘G‘LI
Fors tilidagi ot so‘z turkumi borasida rus tilshunoslarining qarashlari 82

OMANOV SHUHRAT G‘ANIYEVICH
Nemis tilidagi “Eigentlich” modal partikelining so‘roq gaplardagi semantik imkoniyatlari hamda tarjima xususiyatlari 84

GAFUROVA NIGORA SA’DULLAYEVNA
Nonverbal means in virtual texts 87

XOLMUXAMEDOV B.F.
Mualliflik leksikografiyasining rivojlanishi va taraqqiyot yo‘li 90

TO‘RAYEVA ZARRINA ABDIMUROT QIZI
O‘zbek onlayn media sarlavhalarida klikbeyt 93

ADABIYOTSHUNOSLIK

DAVRONOVA MAHFUZA ISROILOVNA
Xalq og‘zaki ijodidagi maqollarda ayol konsepti 96

ARSLONV ABDIMUROD KAROMATOVICH
Nurboy Jabborovning adabiy-matnshunoslik merosi: ilmiy maktab, metodologiya va amaliy natijalar… 99

SAIDOVA MUHABBATXON SHUKRULLAYEVNA
Shukur Xolmirzayev asarlarida folklor motivlari va ularning estetik funksiyasi… 102

BARZIYEV OYBEK XABIBULLAYEVICH
Pisandiy va Haziniy ijodida Andijon zilzilasining nazmiy bayoni 106

SULTANOVA RAISA XAYRULLAYEVNA
«Ra’no va Zebo» dostonida Xiromiy badiiy mahorati… 108

BO‘RIYEVA MARVARID HAMDAMJON QIZI
«Javr-u zulmung garchi o‘lmaklik nishonidur manga…» 112

QOSIMOV ANVAR
Kuper ijodida indeys va o‘zbek nasrida milliy qahramon obrazlari… 116

ADABIY TAQRIZ

ҚУРОНОВ ДИЛМУРОД
“Меҳробдан чаён”нинг учинчи нашри ҳақида 119

Rezyume: Mualliflik leksikasi – muayyan ijodkor so‘z boyligini o‘rganish, muallif ijodini chuqurroq tushunish, tahlil qilish va baholashga, o‘quvchi yoki tadqiqotchining adabiyot sohasidagi bilim va ko‘nikmalarini kengaytirishga, yozma va og‘zaki lisoniy malaka va ko‘nikmalarini rivojlantirishga asos bo‘lishi mazkur maqolada bayon etilgan.

Резюме. Авторская лексика - это основа для изучения словарного запаса конкретного творца, более глубокого понимания, анализа и оценки авторского творчества, расширения знаний и навыков читателя или исследователя в области литературы, развития письменных и устных языковых навыков и умений.

Resume. Author’s vocabulary is the basis for studying the vocabulary of a particular creator, deeper understanding, analysis, and evaluation of author’s work, expanding the knowledge and skills of the reader or researcher in the field of literature, and developing written and oral language skills and abilities.

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta’lim. 2025; 11-12
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

O‘ZBEK ONLAYN MEDIA SARLAVHALARIDA KLIKBEYT
(Kun.uz, Qalampir.uz, Daryo.uz misolida)

To‘rayeva Zarrina Abdimurot qizi,
Termiz davlat universiteti filologiya va tillarni o‘qitish fakulteti
Lingvistika (O‘zbek tili) mutaxassisligi 2-kurs magistranti
Zarina27022001@gmail.com +998977332702

Bugungi hayotimizni raqamli texnologiyalarsiz tasavvur etish juda qiyin. Qaysi bir jabhani olmaylik qulaylik, oshkoralik va tezkorlik bobida zamonaviy axborot texnologiyalari yangilanishlarning muhim omiliga aylanib borayotir. Bu kabi rivojlanishlar ommaviy axborot vositalarining faoliyatini tubdan o‘zgartirdi. An’anaviy bosma nashrlardan farqli o‘laroq, onlayn OAV auditoriya e’tiborini soniyalar ichida jalb qilish zarurati bilan yuzma-yuz kelmoqda. Aynan shu sharoitda klikbeyt (clickbait) deb ataluvchi sarlavha yaratish usuli keng ommalashdi.

O‘zbek onlayn mediasida ham klikbeyt hodisasi tobora kuchayib bormoqda. Ushbu maqolada Kun.uz, Qalampir.uz va Daryo.uz nashrlari misolida klikbeyt sarlavhalarning xususiyatlari va ularning axborot mazmuniga ta’siri tahlil qilinadi. Dastlab klikbeyt tushunchasining jahon tilshunoslari tomonidan berilgan ta’rifiga to‘xtalsak. “Klikbeyt – bu onlayn kontent bo‘lib, uni bosish uchun maqsad qilingan, lekin undagi asosiy kontent juda kam ma’lumot bilan tugaydi yoki va’da qilingan ma’lumotni bermaydi”. Kate Scott tomonidan pragmatik nuqtai nazardan ta’riflangan[1]. Shuningdek, wikepediya sahifasida klikbeyt tushunchasi haqida shunday deyiladi: **“Klikbeyt** – bu internetda foydalanuvchini havolani bosishga (click) jalb qilish uchun maxsus yaratilgan onlayn kontent bo‘lib, odatda sarlavha yoki miniatura orqali e’tiborni tortadi va ko‘pincha mazmuni haqida juda kam yoki noto‘g‘ri ma’lumot beradi”[2]. Klikbeytning asosiy maqsadi – o‘quvchilar sonini oshirish, biroq bu ko‘pincha jurnalistik aniqlik va xolislik hisobiga amalga oshiriladi. Lingvistik nuqtayi nazardan, klikbeyt sarlavhalar pragmatik maqsadga yo‘naltirilgan bo‘lib, ular axborot berishdan ko‘ra diqqatni jalb etishni maqsad qiladi. Klikbeyt bo‘yicha jahon tilshunosligida bir qancha ishlar qilingan, Ayniqsa, klikbeytni pragmatic aspektda o‘rganish bo`yicha tadqiqotlar ko‘plab qilingan. Chunonchi, rus tilshunoslaridan A.Glagoleva[3],

[1] Kate Scott. Journal of Pragmatics. Volume 218. December 2023, p 71-82
[2] Wikepediya.
[3] Глаголева А. «Чужое слово» в заголовках газетных текстов: дискредитация имиджа: дис. … канд. филол. наук. – М.,

A.Podchasov1larning tadqiqotlari Buyuk Britaniya va Rosiyya gazetalari sarlavhalarini funksional-uslubiy tomonini o‘rganishga bag‘ishlangan. A.Dolgireyeva[2] rus va nemis gazeta sarlavhalarin pragmalingvistik aspektda tahlil qiladi. Y.Vereshinskaya[3] ispan gazeta sarlavhalarini lingvopragmatik va lingvodidaktik aspektda ko‘rib chiqadi. Rus tilshunosi I.Galperin: “...Sarlavha gazetaning ajralmas bo‘lagidir, asosiy funksiyasi sarlavhadan keyin keladigan matn haqida o‘quvchiga ma’lumot berishdir...”, – deydi. Herbert H: “...Sarlavha-sarlavha ostidagi matnning tabiatini ko‘rsatuvchi til birligidir..”4. Ingliz tilshunosligida esa Kristl va Devi tomonidan berilga ta’rif: “Sarlavhalar aniq, qisqa iloji bo‘lsa qiziqarli xabarni o‘z ichiga olgan bo‘lshi kerak, mutolaachining ko‘zi chaqmoqdek yarqiragan narsaga tushadi va ana shu narsa uning e’tiborini tortganda u o‘qishni boshlaydi”, Van Dijk: “...sarlavha matnning asosiy mazmunini ifodalaydi”5 – degan ta’riflarni ilgari suradilar. Klikbeyt sarlavhalar haqidagi tadqiqotlar so‘nggi yillarda Markaziy Osiyo, jumladan O‘zbekiston mediyasi ham o‘rganila boshladi. Blom va Hansen (2015) ta’kidlashicha, bunday sarlavhalar o‘quvchiga ma’lumot berishdan ko‘ra ularning qizuquvchanligini oshirishga qaratilgan. O‘zbekiston kontekstida esa, bu fenomen mahalliy madaniy, ijtimoiy va til xususiyatlari bilan chambarchas bog‘liq. Mazkur tadqiqotda 2025-yil davomida Kun.uz, Qalampir.uz va Daryo.uz saytlarida e’lon qilingan siyosiy, ijtimoiy va ko‘ngilochar mazmundagi sarlavhalar tanlab olindi. Tahlil jarayonida quyidagi mezonlar asos qilib olindi:

1. Sarlavha va matn mazmuni mosligi.
2. Emotsional va baholovchi birliklar.
3. Auditoriyani qiziqtirish darajasi.
4. Axborotning aniqligi.

Kun.uz onlayn nashri rasmiy uslubni saqlasa-da, ba’zi hollarda klikbeyt elementlari kuzatiladi. Bu platformada pragmatic strategiya ko‘proq ishonchlilik va qiziqish muvozanatiga asoslanadi. Xususan, savol shaklidagi sarlavhalar, muammo markaziga ishora qiluvchi, lekin to‘liq axborot bermaydigan iborali sarlavhalar uchraydi. Jumladan, *“O‘zbekistonda sud qanchalik mustaqil va erkin?”, “Tramp Eron masalasida nima qilishi mumkin?”, “Rossiya ortiq variant emas: mehnat muhojirlari nima qiladi?”, “Turkiyadagi o ‘zbek kelinlar: ular qanday huquqlarga ega?”* kabi o‘quvchini o‘qishga chorlovchi sarlavhalar hamda *“Toshkentda bozorlarga antiqa sabab bilan kameralar o‘rnatilyapti”, “Xamasga yangi shartlar yuborgan Tramp”, “Kvartira, mashina, endi esa baliq – O‘zbekistonda yangi turdagi firibgarlik paydo bo‘ldi”* singari muammo haqida qisqa ma’lumot beruvchi klikbeyt sarlavhalar uchraydi. Qalampir.uz sarlavhalarida emotsional-ekspressiv vositalar keng qo‘llaniladi. Sensatsiyaga moyillik, kinoya va keskin baholashlar ushbu nashrga xos jihatlardir. Shuningdek, shov-shuvli iboralar, kuchli baholovchi sifatlar, matn bilan sarlavha o‘rtasida nomuvofiqlik bo‘lgan axborotlar uchraydi. Pragmalingvistik jihatdan qalampir.uz nashrida klikbeyt sarlavhalar ko‘proq kuchli perlokatsion ta’sirga yo‘naltirilgan. Bu onlayn nashrda pragmatic maqsad o‘quvchini tezkor va hissiy reaksiya qilishga majbur etadi. *“Men nima deymanu, qo‘bizim nima deydi? Gapda bor, amalda yo‘q ishlar”, “Farmonboz”ning 2025-yil xotiralari yoxud zamonaviy “qirol”, “Ko‘zni moshdek ochadigan vaqt keldi yoxud yangi tizimga qarshilar “uchadi”, “Sarson bo‘ldik, vayron bo‘ldik, giryon bo‘ldik, O O‘zbeklar, nega jimsiz? Hayron bo‘ldik”* kabi keskin klikbeytlar auditoriya e’tiborini tez jalb qilsa-da, axborot ishonchliligiga putur yetkazishi mumkin. Daryo.uz onlayn nashri ommaviy auditoriyaga mo‘ljallangan bo‘lib, sarlavhalarda klikbeyt unsurlari ko‘proq uchraydi. Ayniqsa, mashhurlar hayoti, ijtimoiy tarmoqdagi trendlar va favqulodda hodisalar keng yoritiladi. *“Osiyo seriallari bo‘yicha qo‘llanma: nega ular bunchalik mashhur, dorama lakorndan nimasi bilan farq qiladi?”, “Bir milliard dollarlik bazm: 2025-yilning eng shov-shuvli to‘ylari”, “Morgda ishlagan, o‘zidan katta ayolga uylangan va mashinasi olib qochilgan Shukurullo Isroilov 56 yoshda (foto, video)”, “Soxta dollarni aniqlashning yana bir samarali usuli”, “100 yoshida ham uylangan: Saudiyalik 142 yoshli otaxon vafot etdi”* shular jumlasidandir. So‘rovlar va tahlillar shuni ko‘rsatadiki,onlayn nashrlardan foydalanuvchilarning klikbeyt sarlavhalarga munosabati ikki xil:

1. Salbiy munosabat: axborot sifatiga putur yetkazadi, vaqtni behuda sarflash
2. Ijobiy munosabat: Qiziqarli, o‘qishga undovchi, zamonaviy usul deb hisoblash

O‘zbek yoshlari orasida ikkinchi tomon ancha faol, bu esa saytlar tomonidan bunday davom ettirilishiga

2014. 182 с.

[1] Подчасовю А. Функционально-стилистические особенности газетных заголовков: дисс. …канд. Филол. Наук. – М., 2001. 187 с.

[2] Долгирева А. Газетный заголовок в прагмалингвистическом аспекте: дис. … канд. филол. наук. – Таганрог, 2002. 298 с.

[3] Верещинская Ю. Испанский газетный заголовок: лингвопрагматический и национально-культурный: автореф. дис. канд. филол. наук. – М., 2013. 22 с.

[4] Herbert H. Clark Bridget Bly. Pragmatics and Discourse, -Academic Press, New York, – 1995.

[5] Teun van Djik. “News as Discourse”. LAWRENCE ERLBAUM ASSOCIATES, PUBLISHERS. – New Jersey, 1988. 365 p.

sabab bo‘lmoqda.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbek onlayn mediasida klikbeyt hodisasi muayyan darajada normaga aylangan. Klikbeyt sarlavhalarning lingvistik tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, so‘roq va undov gaplar, mavhum olmoshlar va noaniq birliklar, emotsional leksika, iboralar hamda maqollar keng qo‘llaniladi. Bunday sarlavhalarga Kun.uz nisbatan ehtiyotkor yondashsa, Qalampir.uz va Daryo.uz da klikbeyt usullari faolroq qo‘llaniladi.

Rezyume. Ushbu maqolada O‘zbekistondagi yetakchi onlayn matbuot nashrlari – Kun.uz, Qalampir.uz va Daryo.uz sarlavhlarida qo‘llanilayotgan klikbeyt sarlavhalar tahlil qilinadi. Shunindek, maqolada sarlavhalarning til xususiyatlari, auditoriyani jalb qilish strategiyalari hamda klikbeytning ommaviy ongga ta’siri o‘rganildi.

Resume. This article analyzes clickbait headlines used in the headlines of leading online media outlets in Uzbekistan - Kun.uz, Qalampir.uz, and Daryo.uz. The article also examines the linguistic features of headlines, audience engagement strategies, and the impact of clickbait on public consciousness.

Резюме. В данной статье анализируются кликбейтные заголовки, используемые в заголовках ведущих онлайн-изданий Узбекистана – Kun.uz, Qalampir.uz и Daryo.uz. Также рассматриваются лингвистические особенности заголовков, стратегии привлечения аудитории и влияние кликбейта на общественное сознание.